

A) EL LLENGUATGE ADMINISTRATIU I JURÍDIC

LA COMUNITAT LINGÜÍSTICA NÒRDICA EN MATÈRIA JURÍDICA

Heikki E. S. Mattila*

Resumen al final del artículo.

The abstract can be found at the end of the article.

Cadascun dels cinc països nòrdics té la seva llengua principal, l'ús de la qual en la majoria de casos correspon a les fronteres de l'Estat. Tres d'aquestes llengües —danès, noruec i suec— són en gran part interintel·ligibles, i, per raons històriques, el suec es parla en una part de Finlàndia i s'hi ensenya en una gran part, i el danès s'ensenya a Islàndia. D'altra banda, les cultures jurídiques dels països nòrdics són molt similars gràcies a valors socials compartits, a una antiga interacció entre els països i a una cooperació legislativa internòrdica al segle XX. Gràcies a aquestes dues raons —parentiu lingüístic i herència jurídica comuna—, hi ha molta comunicació jurídica transfronterera entre els països nòrdics, i el danès, el noruec i el suec s'usen en aquesta comunicació. Es pot parlar d'una comunitat lingüística nòrdica en matèria jurídica.

Però en aquesta comunicació jurídica transfronterera també hi ha problemes. En primer lloc, Noruega complica la comunicació pel fet que hi ha dues estandarditzacions de la llengua principal del país. En segon lloc, hi ha diferències entre el suec jurídic de Suècia i el suec jurídic de Finlàndia, cosa que pot provocar malentesos, si bé és rar. En tercer lloc —i això és a vegades un problema greu—, alguns termes tècnics jurí-

* Heikki E. S. Mattila, Professor de lingüística jurídica (emèrit).

Data de recepció de l'article: 10.05.2010; data d'avaluació: 30.7.2010; data d'acceptació de la versió final: 8.09.2010.

dics són totalment diferents en els llenguatges jurídics nòrdics occidentals (danès i noruec), d'una banda, i en els llenguatges jurídics nòrdics orientals (suec de Suècia i suec de Finlàndia), de l'altra. Finalment, la dificultat més gran ve donada pel fet que el coneixement del suec va declinant a Finlàndia.

Aquest article tracta de l'ús de les llengües escandinaves, principals de cada país, en la comunicació jurídica transfronterera als països nòrdics i dels problemes que comporta aquest ús, així com del futur de la comunitat lingüística nòrdica en matèria jurídica.

Paraules clau: intercomprensió; comunicació transfronterera; interferència lingüística; comunitat lingüística nòrdica; llengua i poder; bona pràctica.

Sumari

1. Visió general sobre les llengües dels països nòrdics
2. Ús de la llengua en la comunicació jurídica internòrdica
 - 2.1. Cooperació entre les autoritats
 - 2.2. La ciència del dret
3. Problemes en la comunicació jurídica internòrdica
 - 3.1. Un país i dues variants del mateix llenguatge jurídic: el noruec
 - 3.2. Dos països i dues variants del mateix llenguatge jurídic: el suec
 - 3.3. Les diferències en la terminologia jurídica entre països nòrdics occidentals i orientals
4. El futur de la comunitat lingüística nòrdica en matèria jurídica

1. Visió general sobre les llengües dels països nòrdics

Parlant en termes generals, els països nòrdics són estats nacionals, cadascun dels quals té la seva llengua pròpia, l'ús de la qual en la majoria dels casos correspon a les fronteres de l'Estat.¹ Totes aquestes llengües —danès, islandès, noruec i suec—, excepte una —el finès—, estan emparentades i pertanyen al grup lingüístic escandinau (nord-germànic).

Amb l'excepció de l'islandès, que en bona part representa una etapa anterior de l'evolució lingüística escandinava, les llengües escandinaves són interintel·ligibles. Sobretot en la forma escrita, els noruecs, els suecs i els danesos s'entenen bé entre ells, i això també s'aplica als textos de dret, amb els seus termes jurídics.² Tanmateix, s'ha d'admetre que una comprensió lliure de riscos demana una mica d'experiència en la lectura i a vegades l'ús d'un diccionari: part del vocabulari no és pas idèntic o similar i a més hi ha *falsos amics*. Pel que fa a la comunicació oral, hi ha més dificultats, sobretot en el cas del danès, la pronunciació del qual és difícil d'entendre per als altres escandinaus. Més o menys es pot equiparar la relació entre suec, noruec i danès amb la relació entre castellà, català i portuguès. En aquesta equiparació, el danès es correspondria al portuguès, a causa del sistema fonètic original d'aquesta llengua.

1. Tanmateix, les llengües de minories tradicionals (com el sami i l'inuit) als països nòrdics tenen un estatus regional.

2. Per exemple, el terme *dret* (sentit jurídic) s'escriu en suec "rätt" (pronunciat "rèt"), en danès "ret" i en noruec "rett", i, així mateix, el terme *assegurança* és en suec "försäkring", i tant en danès com en noruec, "forsikring". Com que les llengües escandinaves són nord-germàniques, ben sovint les paraules —incloent-hi els termes jurídics— es poden reconèixer més o menys a partir de l'alemany: en els nostres exemples, "Recht" i "Versicherung".

La llengua principal de Finlàndia, el finès, pertany a una altra família de llengües totalment diferent: la família finoúgrica. De fet, el finès no és una llengua indoeuropea. La relació entre finès i suec es podria comparar amb la relació entre hongarès i alemany.³ Les costes meridional i occidental de Finlàndia són en part de parla sueca. Tot i que la població que parla suec és relativament petita (aproximadament el 5,5 %), el suec encara és, per raons històriques, la segona llengua oficial de Finlàndia, i és assignatura obligatòria a les escoles finlandeses. Aquest estatus oficial significa que els documents jurídics més importants (com ara les lleis) també es poden trobar a Finlàndia en la versió en llengua sueca. Els textos de les lleis en llengua sueca són en principi les versions autèntiques en la interpretació jurídica.⁴ A més a més, els autors que parlen alhora suec i finès publiquen llibres i articles de tema jurídic també en suec (vegeu més avall).

D'altra banda, les cultures jurídiques dels països nòrdics són molt similars gràcies a valors socials compartits, a una antiga interacció entre aquests països i a una cooperació legislativa internòrdica al segle XX.⁵ De fet, els països nòrdics han desenvolupat un treball intensiu per harmonitzar les seves legislacions des de les darreres dècades del segle XIX fins a la segona meitat del segle XX. En conseqüència, moltes lleis en el camp del dret privat s'assemblen molt. Durant el segle XX, els països nòrdics també van dur a terme diversos convenis en el camp del dret privat internacional i del dret processal, sobretot en els camps de l'assistència judicial internacional i del reconeixement de resolucions de tribunals estrangers. Malgrat la importància del dret de la UE en aquests camps, encara són aplicables alguns convenis.

Gràcies a aquestes dues raons —parentiu lingüístic i patrimoni jurídic comú— les llengües escandinaves s'usen en la comunicació jurídica transfron-

3. Però no s'hauria de confondre llengua i cultura. Gràcies a la coexistència de les poblacions que parlen finès i suec a Finlàndia des de fa gairebé 1.000 anys, la cultura i els costums són en gran part iguals sense tenir en compte la diferència de llengua. Actualment un factor unificador important és que a Finlàndia hi ha un gran nombre de famílies bilingües en què la llengua materna d'un progenitor és el finès i el de l'altre el suec.

4. Vegeu amb més detall: H. MATTILA, «Les matériaux non finnois dans l'interprétation juridique en Finlande», a R. SACCO, R. (ed.), *L'interprétation des textes juridiques rédigés dans plus d'une langue*, Paris, Torino, L'Harmattan Italia, 2002, p. 156B169, i V. KOIVU i H. MATTILA, «Interpretation of Multilingual Legal Texts in Finland», a E. HOLLO (ed.), *Finnish Legal System and Recent Development*, Helsinki, Edita, 2006, p. 24 i s.

5. Hi ha moltes exposicions en llengües majoritàries sobre aquesta cooperació. Una descripció estàndard amb una llista de fonts es pot trobar a K. ZWEIGERT i H. KÖTZ, *Einführung in die Rechtsvergleichung auf dem Gebiete des Privatrechts*, 3a ed., Tübingen, Mohr, 1996, i íd., *An Introduction to Comparative Law*, 2a ed., vol. I, Oxford, Clarendon Press, 1998.

terera als països nòrdics. Es pot parlar d'una comunitat lingüística nòrdica en matèria jurídica.

2. Ús de la llengua en la comunicació jurídica internòrdica

2.1. Cooperació entre les autoritats

La cooperació en matèria jurídica entre els països nòrdics normalment té lloc en les tres llengües escandinaves, que són, com s'ha dit més amunt, interintel·ligibles: danès, noruec i suec (però no pas en islandès o finès, que no poden entendre les altres nacions nòrdiques). Això significa que suecs i finlandesos usen el suec; danesos i islandesos usen el danès (que per tradició s'ensenya a l'escola islandesa) o, en el cas dels islandesos, una combinació de dues o tres llengües escandinaves ja que poden haver estudiat a Noruega o a Suècia o haver llegit molt en aquestes llengües. Els noruecs usen una de les dues variants oficials del noruec (vegeu més avall).

Segons alguns tractats entre els estats nòrdics, i molt sovint sense cap mena de tractat, el danès, el noruec i el suec són llengües iguals en la relació oficial entre les autoritats nòrdiques a través de les fronteres estatals i, especialment, en l'aplicació de resolucions judicials i administratives en un altre país nòrdic on s'hagi pres la resolució original. Per això, les autoritats finlandeses, per exemple, poden enviar cartes i resolucions en suec no solament a Suècia sinó també a Dinamarca, Islàndia i Noruega. I viceversa, el punt de partida és que les autoritats sueques i finlandeses també entenen documents en danès o noruec i comencen a actuar prenent com a base aquests documents.

Com a exemple d'aquesta pràctica respecte als tractats, es pot citar el Conveni (1962) entre Dinamarca, Finlàndia, Islàndia, Noruega i Suècia sobre el cobrament de manutenció (art. 2) i el Conveni (1974) entre aquests països sobre la notificació de citacions judicials i l'obtenció de proves (art. 2). Els dos convenis pressuposen que existeix traducció en danès, noruec o suec dels documents pertinents si aquests documents no s'han redactat en una d'aquestes llengües. Cadascuna d'aquestes llengües —danès, noruec o suec— és vàlida per a qualsevol propòsit segons els convenis.

En conseqüència, és fàcil d'entendre que l'ús de les llengües escandinaves es faci extensiu en la comunicació jurídica internòrdica. Per exemple, els jutjats finlandesos envien sovint cartes i documents en suec a Dinamarca, Islàndia, Noruega i Suècia en casos en què cal citar a judici, a Finlàndia, una persona

que resideix en un altre país nòrdic. De manera semblant, els organismes finlandesos encarregats del benestar (que són responsables del cobrament de la manutenció des de l'estranger a favor d'infants menors) fan un judici de manutenció finlandès o un contracte de manutenció traduït al suec si el cas s'ha d'enviar a Dinamarca, Islàndia, Noruega o Suècia. D'altra banda, els jutjats finlandesos reben sovint, per exemple, documents en danès perquè s'utilitzin a Finlàndia en casos d'imposició d'una multa.

2.2. La ciència del dret

També la comunicació internòrdica entre els professionals acadèmics del dret (investigadors jurídics) es duu a terme generalment fent ús de les tres llengües escandinaues principals. Per exemple, en congressos dels països nòrdics, aquests professionals lliuren els seus escrits en danès, noruec o suec. La interintel·ligibilitat d'aquestes tres llengües també dóna la possibilitat de seguir de prop el que passa als altres països nòrdics en el camp del dret. És fàcil que els investigadors nòrdics escriguin estudis comparatius sobre sistemes jurídics nòrdics, ja que aquests investigadors són recíprocament capaços de llegir sobre les lleis dels seus veïns. També poden evitar molts malentesos quan escolten les aportacions dels seus col·legues dels altres països nòrdics perquè tenen prou coneixements específics sobre els problemes presentats en els escrits dels congressos.

Islàndia és un cas especial perquè els altres escandinaus no poden llegir l'islandès malgrat el seu origen escandinau. Això passa encara més amb Finlàndia: la llengua principal del país és totalment diferent. Tanmateix, per raons històriques (el suec va ser la llengua del dret dominant a Finlàndia fins al final del segle XIX) una part (aproximadament el 10%) de la bibliografia jurídica finlandesa (llibres i articles jurídics) encara es publica en suec; i a Finlàndia fins i tot hi ha una revista de dret publicada en suec. A més a més, els especialistes finlandesos escriuen en suec en revistes de dret internòrdiques i en revistes de Dinamarca, Noruega i Suècia. De fet, les revistes de dret de Noruega i Dinamarca publiquen de tant en tant articles en suec, i, recíprocament, revistes sueques i finlandeses de llengua sueca publiquen articles en noruec o danès. Les revistes de dret internòrdiques, lingüísticament, estan totalment barrejades: cada edició conté articles en aquestes tres llengües.

3. Problemes en la comunicació jurídica internòrdica

També hi ha problemes en la comunicació jurídica transfronterera als països nòrdics. En primer lloc, Noruega complica més la comunicació a causa del fet

que hi hagi dues estandarditzacions de la llengua principal del país: el noruec. En segon lloc, hi ha diferències entre el suec jurídic de Suècia i el suec jurídic de Finlàndia que poden provocar malentesos, si bé és infreqüent. En tercer lloc —i això a vegades és un problema greu—, alguns termes tècnics de dret són ben diferents en els llenguatges jurídics nord-occidentals (danès i noruec), d'una banda, i en els llenguatges jurídics nord-orientals (suec de Suècia i suec de Finlàndia), de l'altra. Finalment, la dificultat més gran és pel fet que el coneixement del suec està declinant a Finlàndia (es parlarà d'aquest problema al capítol de cloenda).

3.1. Un país i dues variants del mateix llenguatge jurídic: el noruec

En el món es poden trobar països on hi ha dues variants rivals del mateix llenguatge escrit. Fa encara poques dècades aquest era el cas de Grècia (el *kaqarevousa* i el demòtic).⁶ Aquest és també el cas de Noruega, i la rivalitat entre les dues estandarditzacions encara continua en aquest país.⁷ Això complica la comunicació jurídica dins el país mateix i encara més en els casos transfronters: els juristes dels altres països nòrdics s'han d'acostumar a llegir dues variants de la llengua en les quals els termes jurídics sovint tenen dues ortografies; a vegades, els conceptes jurídics s'expressen fins i tot amb dues paraules totalment divergents.

La raó principal que es troba al darrere d'aquestes dues variants del noruec és el fet que Dinamarca i Noruega van constituir una unió des del final de l'edat mitjana fins al començament del segle XIX. Durant els segles que va durar aquesta unió, Dinamarca va ser el país dominant, i les elits daneses van obtenir la posició preponderant en l'Administració i en la vida econòmica noruegues. En conseqüència, la llengua danesa va substituir el noruec a l'Administració central de Noruega, i això també va passar en gran part a l'Administració local: el danès es podia usar fàcilment a causa de la interintel·ligibilitat de les dues llengües. És natural que aquests canvis influïssin en gran manera en la llengua usada per la població en general, sobretot a les ciutats.

Malgrat això, després de la separació respecte de Dinamarca, es va suscitar la idea de crear una llengua escrita nacional, com a conseqüència de l'atmosfera romàntica nacional del segle XIX a tot Europa. Es va donar suport a dues lí-

6. Vegeu H. MATTILA, *Comparative Legal Linguistics*, Ashgate, 2006, p. 60-64.

7. Es poden trobar moltes descripcions de la situació lingüística de Noruega a Internet, p. ex., l'article de la Wikipèdia: «Norwegian language».

nies d'acció. La moderada considerava que la nova llengua escrita es podia basar en el danès a causa de la tradició centenària en l'ús d'aquesta llengua a Noruega, però que s'hi haurien d'afegir elements del noruec parlat per fer-la més funcional en les circumstàncies del país. La segona línia subratllava que s'hauria de crear una llengua escrita realment nova prenent com a base els dialectes noruecs bons i genuïns, per tal d'alliberar-se de la humiliant dominació danesa.

Partint d'aquestes dues línies, van aparèixer dues variants de noruec escrit: la variant a la manera danesa (avui anomenada *bokmål*) i la variant a la manera popular (avui anomenada *nynorsk*). Aquestes variants han estat rivals des del final del segle XIX —i encara ho són. El vocabulari d'aquestes dues variants és molt similar però hi ha nombroses —gairebé innombrables— diferències, petites o grans, en l'ortografia (p. ex., el nom del país és en *nynorsk Norge* i en *bokmål Norge*); sovint és difícil que els noruecs mantinguin clares les dues variants. Fins a cert punt les paraules poden ser totalment diferents, i també hi ha divergències gramaticals menors. En general, la variant a la manera danesa, *bokmål*, domina en tots els sectors de la vida social. L'usa la majoria de noruecs que tenen formació universitària.

S'han fet esforços per fusionar el *bokmål* i el *nynorsk*, però aquests esforços no han tingut cap èxit fins ara. En conseqüència, aquestes dues variants encara s'usen com a rivals. Això també s'aplica als cercles jurídics i les activitats jurídiques, p. ex. en la redacció legislativa i l'aprovació de lleis al Parlament noruec.

Si s'aprova una llei al Parlament, en forma *bokmål* o *nynorsk*, es dicta per mitjà de normes especials segons les quals, en darrera instància, l'opinió del president del comitè parlamentari pertinent és decisiva. Això significa que la forma de la llengua de les lleis parlamentàries sovint ve determinada més o menys fortuïtament, sobretot a partir de la inclinació personal del president i a partir de les matèries pràctiques, així com la forma de la llengua usada en els treballs preparatoris originals.

Durant la primera meitat del segle XX el Parlament noruec només va aprovar unes quantes lleis en forma *nynorsk*. Immediatament després de la Segona Guerra Mundial es va produir un cert augment del nombre de lleis en aquesta forma. Això s'explica per l'increment del patriotisme després de l'ocupació nazi de Noruega: es considerava que una forma de llengua desenvolupada a partir dels dialectes noruecs genuïns expressava més bé aquest sentiment patriòtic. Així i tot, aquest sentiment gradualment es va anar afe-

blint, i l'ús del nynorsk en la redacció legislativa i en l'aprovació de lleis al Parlament va tornar a ser més rar. Durant les darreres dècades, la quantitat de lleis parlamentàries en la forma nynorsk només ha estat aproximadament del 10%.

La variant a la manera danesa, el bokmål, també domina en tots els altres sectors de les activitats jurídiques, com en els processos judicials. El jutge que tracta un cas té la competència de decidir si es redacta la resolució en bokmål o nynorsk. La majoria dels jutges usen el bokmål però, especialment a la Noruega occidental on el nynorsk es va crear a partir dels dialectes locals, hi ha jutges que usen aquesta variant que acabem d'esmentar. Això també s'aplica als tribunals de justícia. Pel que fa a la ciència del dret, una altra vegada, la majoria dels experts escriuen els seus textos en bokmål, però alguns ho fan en nynorsk.

3.2. Dos països i dues variants del mateix llenguatge jurídic: el suec

Tal com s'ha dit abans, el suec és la segona llengua oficial de Finlàndia.⁸ En el debat sobre la naturalesa i la qualitat del suec usat a Finlàndia, el punt de partida és que hi hauria d'haver tan poques diferències entre les dues variants com es pugui. Això també s'aplica al llenguatge jurídic. En conseqüència, l'augment d'aquestes diferències s'hauria d'evitar i, si és possible, aquestes fins i tot s'haurien de reduir: les diferències poden provocar malentesos i obstaculitzar la comunicació jurídica als països nòrdics.

En la sintaxi, el principi d'unitat entre el suec jurídic de Suècia i el suec jurídic de Finlàndia significa, en les circumstàncies actuals, que els redactors finlandesos de textos jurídics en llengua sueca han de lluitar contra estructures oracionals i modes d'expressió que són típics de la llengua finesa. Aquest perill d'interferència és gairebé omnipresent perquè el finès és avui la llengua

8. Hi ha moltes descripcions en llengües majoritàries sobre l'estatus i l'ús pràctic del suec a Finlàndia. Una presentació completa és a K. McRAE, *Conflict and Compromise in Multilingual Societies. Finland*, Helsinki i Waterloo, The Finnish Academy of Science and Letters i Wilfred Laurier University Press, 1999. Un breu resum sobre l'ús en cercles jurídics es pot trobar a H. MATTILA, *Comparative Legal Linguistics*, Ashgate, 2006, p. 55-58. Una descripció recent de la situació es troba en *Reports of the Government on the application of language legislation*, 2006 i 2009, Ministeri de Justícia de Finlàndia. L'únic treball publicat en castellà és el d'Iriondo Aranda, Xavier, «La ordenación jurídica del multilingüismo en Finlàndia», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 28, 1997, p. 91-123, de caràcter molt general i anterior a les reformes legislatives del segle XXI, que substitueixen totalment la normativa anterior, i a la ratificació per Finlàndia de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Així mateix, els informes de Finlàndia sobre l'aplicació de la Carta són una bona font complementària d'informació: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/Default_en.asp.

absolutament dominant a Finlàndia i, com hem dit, el nombre de parlants de suec és molt baix al país.

Naturalment, el principi d'unitat entre les dues variants de suec jurídic també apareix en el nivell de la terminologia. Quant a això, cal distingir quatre situacions. En primer lloc, hi ha diferències entre aquestes variants que són degudes a conceptes i institucions jurídiques divergents. Si bé els sistemes jurídics de Suècia i de Finlàndia s'assemblen molt, aquests països són estats independents amb dos sistemes a part. En cas de conceptes divergents, les diferències terminològiques són naturals i fins i tot poden ser desitjables. En segon lloc, hi ha casos en què —generalment fa molt de temps— el legislador finlandès va adoptar oficialment un determinat terme tot i que a Suècia hi ha un altre terme, el contingut del qual és exactament igual. Aleshores, els redactors jurídics a Finlàndia han d'usar el terme oficialment adoptat en la versió sueca de la llei finlandesa pertinent. A la pràctica, aquesta situació és molt estesa en el cas dels noms de diverses autoritats i institucions. Per exemple, hi ha un tribunal administratiu suprem a tots dos països. A Suècia, aquest tribunal s'anomena *Regeringsrätten* però a Finlàndia (en suec) *Högsta förvaltningsdomstolen*. En tercer lloc, hi ha un grup format per termes que estan tan profundament establerts en el suec jurídic de Finlàndia que s'han convertit en una part integral de la identitat professional dels juristes que parlen suec a Finlàndia. En principi, els juristes finlandesos podrien usar el terme corresponent en ús a Suècia però això no es fa per raons històriques i culturals. Aquest tipus de vells termes es pot trobar, p. ex., en el camp del dret processal. En quart lloc, hi ha diferències terminològiques que no es poden defensar. Aquests termes sovint són traduccions mecàniques del finès, a vegades clarament equívocs o erronis.

Tenint en compte la gran diferència en el nombre de parlants de suec a Suècia i Finlàndia,⁹ és natural que el desenvolupament del suec jurídic es faci a Suècia i que el suec jurídic a Finlàndia només segueixi aquest model. Excepcionalment, la situació pot ser la inversa. En els equips de traducció de la Unió Europea, els parlants de suec de Finlàndia han estat molt ben representats. L'any 1996, 7 dels 33 traductors de suec al Parlament Europeu eren de Finlàndia malgrat el fet que la població de Suècia sigui més de trenta vegades més gran que la població que parla suec a Finlàndia!¹⁰ Els traductors de la UE so-

9. La població de Suècia és aproximadament de 9,5 milions d'habitants i el nombre de parlants de suec (llengua materna) a Finlàndia és aproximadament de 300.000 persones.

10. La raó més probable es pot trobar en el fet que el finès sigui avui la llengua dominant a Finlàndia i hi hagi unes quantes regions que parlen només suec. Per això, un parlant de suec a Finlàndia nor-

vint es troben en situacions en què tenen dificultats per trobar un equivalent que tradueixi un terme usat en el document original en anglès o francès. Si no es pot trobar un bon equivalent a Suècia, els traductors que vénen de Finlàndia ràpidament comproven si es pot trobar en el suec jurídic de Finlàndia.

La unitat del suec jurídic de Suècia i Finlàndia avui és àmpliament promoguda pel fet que a la UE només es fa servir una versió de la llengua en els documents jurídics per als parlants de suec d'aquests dos països. És veritat, però, que les directives de la UE s'han implantat per mitjà de la legislació dels diferents països. Aleshores el legislador d'un país pot usar termes jurídics que són normals en aquest país, p. ex., termes divergents a Suècia i Finlàndia. Així i tot, hem de recordar que el nombre i la importància de regulacions de la UE directament aplicables tendeixen a augmentar en molts sectors (com el dret processal internacional) a expenses de les directives. Això significa que cada vegada hi haurà més textos legislatius (derivats de la UE) en els ordres jurídics dels dos països, la versió sueca dels quals és comuna a tots dos països i on, en conseqüència, la terminologia és absolutament idèntica.

3.3. Les diferències en la terminologia jurídica entre països nòrdics occidentals i orientals

Els sistemes jurídics dels països nòrdics formen una família jurídica,¹¹ sobretot gràcies a la cooperació legislativa durant el segle XX. Tot i això, per raons històriques,¹² dins aquesta família jurídica nòrdica es poden distingir dos grups més petits: la subfamília nòrdica occidental (Dinamarca, Islàndia i Noruega), i la subfamília nòrdica oriental (Finlàndia i Suècia). L'estructura del sistema jurídic és una mica divergent en aquestes dues subfamílies. Hi ha diferències en conceptes jurídics que sovint són expressades amb termes jurídics divergents. Per exemple, les qüestions relatives a la divisió d'algun tipus de propietat privada (distribució de l'herència, partició de la propietat conjunta de cònjuges, divisió de la propietat en fallida, etc.) constitueixen en la

malment canvia de llengua moltes vegades al dia. El parlant, llavors, fa traduccions conscients o inconscients del suec al finès i viceversa, és a dir, entre dues llengües estructuralment molt divergents. Conseqüentment, gairebé tots els parlants suecs de Finlàndia són *traductors* des de la infantesa. Probablement per això els parlants de suec de Finlàndia han tingut un èxit extraordinari en les competicions de traductors de la UE.

11. Segons alguns investigadors de dret comparat, els sistemes de dret nòrdics formen una família jurídica pròpia; d'altres pensen que és una subfamília dins la família jurídica continental.

12. Durant segles Islàndia i Noruega van estar unides a Dinamarca, i Finlàndia pertanyia al Regne de Suècia.

subfamília jurídica nòrdica occidental una branca de dret separada en què els conceptes i els termes usats són diferents, en part, dels de Suècia i Finlàndia.

Per raons històriques, les autoritats, els funcionaris i les institucions jurídiques daneses i noruegues sovint tenen noms divergents, fins i tot en casos en què hi ha un equivalent conceptual clar a Suècia i a Finlàndia.¹³ En la cooperació legislativa nòrdica, els redactors de les lleis han intentat reduir aquest problema fent servir, tant com s'ha pogut, la terminologia similar en aquestes lleis, el contingut de les quals s'harmonitzarà entre els països nòrdics. Això, però, no ha estat sempre possible: les tradicions nacionals constitueixen un factor de pes quan es parla de termes jurídics.

Des del punt de vista dels juristes i traductors nòrdics orientals, això comporta que sovint sigui difícil entendre correctament termes jurídics i noms d'autoritats danesos i noruecs, prenent només com a base la similitud de les llengües nòrdiques, i viceversa. Les traduccions literals fetes per traductors inexperts no diuen res als lectors dels altres països nòrdics, i a vegades fins i tot tenen lloc malentesos greus amb termes jurídics quan els documents s'envien enllà de les fronteres estatals nòrdiques, p. ex., amb el propòsit d'aplicar-se. Per evitar aquests problemes, un document (com ara una petició d'exequàtur) o la seva traducció es poden compilar en una llengua mixta —malgrat que això no sigui elegant des del punt de vista lingüístic. Per exemple, quan s'envia una petició per dur a terme un judici de manutenció finlandès a Dinamarca o a Noruega, aquesta petició s'escriu en suec. Malgrat això, els tecnicismes relatius als passos exactes (mesures) que el remitent desitja que es duiguin a terme (com l'embargament d'una propietat del deutor o la retenció del seu sou a favor del creditor), s'expressen en termes danesos o noruecs o posant aquests termes entre parèntesis després dels que estan escrits en suec, per evitar malentesos.

4. El futur de la comunitat lingüística nòrdica en matèria jurídica

L'estatus de les llengües escandinaves en la comunicació jurídica internòrdica és excepcional al món. En part, sobretot entre investigadors jurídics, és qüestió d'un ús pràctic de tres llengües emparentades en congressos, etc. Amb tot, en alguns contextos (cooperació legislativa, aplicació de convenis entre països nòrdics) aquest ús s'ha institucionalitzat: les tres llengües escandinaves es po-

13. P. ex., “embargament de béns” és en suec *utmätning*, però en danès, *udlæg* o *udpantning*.

den usar alternativament, i se suposa que totes les autoritats dels països nòrdics, també a escala local, les entenen: no poden rebutjar documents compilats en aquestes llengües o demanar que se n'obtingui traducció.

D'altra banda, hi haurà —també en el futur— una gran necessitat de comunicació jurídica transfronterera als països nòrdics. És cert que l'abast de cooperació legislativa internòrdica s'ha reduït, i es reduirà encara més, amb l'ampliació i la intensificació de la cooperació legislativa dins la UE: els països nòrdics no poden estar d'acord en aquestes solucions legislatives harmonitzades, que serien contràries a la legislació de la UE. Per això, es necessita menys comunicació jurídica internòrdica quant a la redacció de lleis (encara que els especialistes nòrdics es consultin entre ells quan es prepara la legislació de la UE). Així i tot, per aplicar la llei hi ha cada vegada més necessitat d'aquest tipus de comunicació. Per exemple, el nombre de procediments jurídics de natura internòrdica augmenta constantment, a causa de la mobilitat de la població.¹⁴ Aquestes situacions pressuposen correspondència entre autoritats, advocats, etc., en dos països nòrdics o més. Alhora, els especialistes en dret nòrdics continuaran tenint una cooperació estreta gràcies a problemes i valors comuns a la zona.

El problema més greu en aquesta comunicació jurídica internòrdica és que la llengua principal de Finlàndia és el finès, que no és pas, com s'ha dit més amunt, una llengua intel·ligible per als juristes d'altres països nòrdics. Alhora, dissortadament, la posició del suec a Finlàndia a la pràctica s'afebleix gradualment: cada vegada hi ha menys juristes que dominin bé el suec. Es lluita contra aquesta tendència, però és difícil canviar la tendència real a causa del baix nombre de parlants de suec a Finlàndia.

Això vol dir que si els altres països nòrdics continuen usant les tres llengües escandinaves en la comunicació jurídica, gradualment deixaran de banda Finlàndia. No és clar, però, que aquest ús continuï actualment, malgrat els importants avantatges: els danesos, els noruecs i els suecs poden usar les seves llengües maternes, i és fàcil parlar d'institucions nòrdiques tradicionals en llengües en què normalment hi ha una terminologia comuna establerta per a aquestes institucions.

Hi ha factors que tenen un efecte oposat. En primer lloc, cal recordar —com s'ha assenyalat més amunt— que la comprensió recíproca de textos jurídics en

14. P. ex., els accidents de cotxe a Dinamarca, Noruega o Suècia en què un finlandès és part són fenòmens freqüents.

danès, noruec i suec no és automàtica en tots els aspectes sinó que cal una mica de pràctica i esforç; concretament, el significat de termes jurídics en una altra llengua escandinava s'ha de comprovar bastant sovint per entendre'ls correctament. En segon lloc, és cada vegada més evident que la gent jove a tot arreu del món veu l'anglès com un mitjà de comunicació natural i neutre en tota la comunicació transfronterera, també en el cas de les llengües emparentades.¹⁵ Un tercer factor és que, després de l'esfondrament de la Unió Soviètica, els estats bàltics intenten acostar-se als estats nòrdics.¹⁶ A Estònia, especialment, hi ha un fort sentiment d'afinitat amb les poblacions nòrdiques, en particular amb els finlandesos, a causa de l'origen comú dels estonians i els finlandesos.¹⁷ Com a conseqüència d'aquesta afinitat, els estats bàltics podrien estar interessats a apuntar-se també a la cooperació regional nòrdica en matèries jurídiques. Però als estats bàltics és molt rar que un jurista entengui les llengües escandinaves. Si els estats bàltics s'integren a la cooperació nòrdica, sens dubte l'ús d'aquestes llengües disminuirà i, almenys en part, se substituirà per l'anglès. Finalment, i sobretot, la possible pèrdua de Finlàndia com a part tradicional i important en la cooperació jurídica nòrdica no és naturalment insignificant per als escandinaus; això, però, es podria evitar canviant l'ús de la llengua a favor de l'anglès.

El temps mostrarà si aquests factors són gaire importants, esmentats ara en comparació amb la tradició profundament arrelada de l'ús internòrdic del danès, el suec i el noruec. Les generacions futures veuran el destí de la comunitat lingüística formada per l'ús alternatiu de les tres llengües escandinaves principals a cada país en matèria jurídica transfronterera.

15. Això és pot veure, entre d'altres, al sud d'Europa, on els joves italians, francesos i espanyols sovint es comuniquen en anglès.

16. Cal recordar que, al segle XVII, extenses zones de les repúbliques bàltiques actuals pertanyien al Regne de Suècia, i aquesta època encara es recorda com una edat d'or: p. ex., la Universitat de Tartu es va fundar aleshores.

17. L'estonià i el finès són en gran part interintel·ligibles.

Resumen

La comunidad lingüística nórdica en materia jurídica

Heikki E. S. Mattila

Cada uno de los cinco países nórdicos tiene su lengua principal, cuyo uso en la mayoría de casos corresponde a las fronteras del Estado. Tres de estas lenguas —danés, noruego y sueco— son en gran parte interinteligibles, y, por razones históricas, el sueco se habla en una parte de Finlandia y se enseña en gran parte del país, y el danés se enseña en Islandia. Por otro lado, las culturas jurídicas de los países nórdicos son muy similares gracias a valores sociales compartidos, a una antigua interacción entre los países y a una cooperación legislativa internórdica en el siglo XX. Gracias a estas dos razones —parentesco lingüístico y herencia jurídica común—, existe una intensa comunicación jurídica transfronteriza entre los países nórdicos, y el danés, el noruego y el sueco se usan en esta comunicación. Se puede hablar de una comunidad lingüística nórdica en materia jurídica.

Pero en esta comunicación jurídica transfronteriza también hay problemas. En primer lu-

gar, Noruega complica la comunicación porque existen dos estandarizaciones de la lengua principal del país. En segundo lugar, hay diferencias entre el sueco jurídico de Suecia y el sueco jurídico de Finlandia, lo cual puede provocar malentendidos, aunque es raro. En tercer lugar —y es a veces un problema grave—, algunos términos técnicos jurídicos son totalmente diferentes en los lenguajes jurídicos nórdicos occidentales (danés y noruego), por un lado, y en los lenguajes jurídicos nórdicos orientales (sueco de Suecia y sueco de Finlandia), por otro. Finalmente, la mayor dificultad se produce porque el conocimiento del sueco va declinando en Finlandia.

Este artículo trata del uso de las lenguas escandinavas, principales de cada país, en la comunicación jurídica transfronteriza en los países nórdicos y de los problemas que comporta este uso, así como del futuro de la comunidad lingüística nórdica en materia jurídica.

Palabras clave: intercomprensión; comunicación transfronteriza; interferencia lingüística; comunidad lingüística nórdica; lengua y poder; buena práctica.

Abstract

Nordic linguistic community in legal matters

Heikki E. S. Mattila

Each of the five Nordic countries has its own principal language the use of which in most cases corresponds to the frontiers of the State. Three of these languages — Danish, Norwegian and Swedish — are largely inter-intelligible, and, for historical reasons, Swedish is partly spoken and largely taught in Finland and Danish is taught in Iceland. On the other hand, the legal cultures of the Nordic countries are very similar thanks to shared social values, to an old interaction between the countries, and to an inter-Nordic legislative cooperation in the 20th century. Due to these two reasons — language kinship and common legal heritage — there is very much cross-border legal communication between the Nordic countries, and Danish, Norwegian and Swedish are used in this communication. One may speak about a Nordic linguistic community in legal matters

There are also problems in this cross-border legal communication. Firstly, Norway makes

the communication more complicated due to the fact that there are two standardizations of the main language of the country. Secondly, there are differences in the legal Swedish in Sweden and in the legal Swedish in Finland which may cause misunderstandings although this is rare. Thirdly — and this is occasionally a serious problem — some technical legal terms are entirely different in the West-Nordic legal languages (Danish and Norwegian) on the one hand and in the East-Nordic legal languages (Swedish of Sweden and Swedish of Finland) on the other. Finally, the biggest difficulty is caused by the fact that the knowledge of Swedish is declining in Finland.

The present article discusses the use of the principal Scandinavian languages in cross-border legal communication in the Nordic countries and the problems involved in this usage, as well as the future of the Nordic linguistic community in legal matters.

Key words: intercomprehension; cross-border communication; linguistic interference; Nordic linguistic community; language and power; good practice.